

แนวทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ กรณีการบริหารจัดการจังหวัดตากของประเทศไทย

Guidelines for the Development of Special Economic Zones A case study of the Management of Tak Province of Thailand.

นภัทร ภักดีสรวิชัย¹, ปากิน เจริญนนทสิทธิ์², และณัฐกานต์ เวชพันธ์³
Naphat Phakdisorawit¹, Pakin Jaroennonthasit², and Natthakan Vejchapunth³

^{1,2}อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

³นิติกรชำนาญการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

^{1,2}Lecturer from the Faculty of Law Krirk University

³Legal Officer Professional Level Secretariat Office of the House of Representatives University

Corresponding Author Email: tophree3@hotmail.com

Received: 4 March 2021

Revised: 21 April 2021

Accepted: 25 April 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ได้ศึกษาสภาพรูปแบบการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคอันเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก และศึกษาเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ มาตรการ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากของประเทศไทย การบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก พบว่า มีปัญหา ได้แก่ ประการแรก ปัญหาการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากของการได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเป็นการผลักดันให้เกิดเขตเศรษฐกิจขึ้นโดยเร็ว ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ต้องสูญเสียที่ดินอยู่อาศัยและทำกินอย่างไม่เป็นธรรม มีผลต่อการยกเว้นกฎหมายเพื่อความสะดวก และขจัดอุปสรรค สำหรับการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ การขาดมาตรการชดเชยเยียวยาทำให้มีการสูญเสียรายได้ และโอกาสทางเศรษฐกิจ ประการสอง ปัญหาการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ยังขาดเสถียรภาพและมีข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ในด้านการจัดการ อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีอำนาจ งบประมาณหรือบุคลากรเพียงพอต่อการดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลมาจากข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ได้มีการจัดทำขึ้น ซึ่งไม่เป็นการเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการและเป็นอุปสรรคต่อพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากและพื้นที่ชุมชน ในการพัฒนาและการเจริญเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การลงทุนและการค้าขายตามเขตชายแดน ประการสาม ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากต่อพื้นที่ชุมชน โดยการหลั่งไหลของแรงงานข้ามชาติเข้ามาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากที่มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะมีตัวเลขคนข้ามชาติที่เข้าประเทศเกินกว่าที่ได้มีการลงทะเบียนไว้ ทำให้ไม่ครอบคลุมด้านการบริการ ก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ความเป็นเมืองที่มีการขยายตัวมากขึ้น มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกินศักยภาพของระบบนิเวศและระบบสุขภาพที่รองรับ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ตามมาเป็นลำดับ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ, การบริหารจัดการ

Abstract

This academic article has studied the management of Tak Special Economic Development Zone, to study and analyze problems and obstacles which affect the management of Tak Special Economic Development Zone, and to suggest guidelines to develop the management model of Tak Special Economic Development

Zone. The purposes of this research emphasize on analysis of concepts, patterns, policies and relevant laws, in order to give developmental guidelines for the management of Tak Special Economic Development Zone. According to the management of Tak Special Economic Development Zone, there are problems with the following issues. The first issue is policy management on land possession of Tak Special Economic Development Zone for the advantage of special economic zone and the growth of economic. The advantage of land possession impacts the right of villagers who hold the land. They lose their land unfaithfully, and there is exception to the land law, in order to facilitate the investment of special economic zone, and lack of compensation for their loss of earning from the impacts and economic chance. The second issue is the management of Tak Special Economic Development Zone. The management is lack of stability and contains limitation and different conditions. The result of these problems occurred from different conditions that are obstacles for the development of special economic zone and local areas, and cross-border trade investment. The third issue is an economic inequality in the special economic zone of Tak and local communities. The number of foreign workers increase continuously, especially the number of unregistered foreign workers. The problems affect expenses for administration, and urbanization is expanded. Utilization of natural resources, environment and sanitation are insufficient which impacts sanitation and environmental health respectively.

Keywords: Guidelines for the Development, Special Economic Development Zone, Manangement

บทนำ

ประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการค้าชายแดนภายใต้กรอบความร่วมมือภายในภูมิภาคอาเซียนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยรอบ โดยมีแผนการพัฒนาประเทศและนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามเมืองชายแดน เพื่อเป็นการสร้างฐานการผลิต เชื่อมโยงกับอาเซียนและพัฒนาเมืองชายแดน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้เกิดการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคโดยใช้โอกาส จากอาเซียน อีกทั้งยังเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและการเชื่อมโยงกับประเทศ เพื่อนบ้าน โดยมีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพการค้าและการลงทุนสูงสุด ซึ่งจะนำมาความ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน อุตสาหกรรม และการหลั่งไหลของแรงงานต่างด้าว อย่างไรก็ตาม ปัจจัยดังกล่าวก็ได้ ส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และด้าน สาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก ซึ่งนำมาสู่นโยบายการจัดการพัฒนาเมืองกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ การบังคับใช้กฎหมายขององค์กรท้องถิ่น การบริหารจัดการ องค์กรในพื้นที่ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

จากการรายงานปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากของสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) และเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก พบว่า การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุผลตาม แผนของรัฐบาลหรือคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยการกำหนดให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่นำนโยบาย ไปสู่การปฏิบัติตามกำหนดระยะเวลาที่วางแผน เนื่องจากกระบวนการนำนโยบายดังกล่าวแปลงไปสู่การปฏิบัติยังอยู่ภายใต้การ บริหารจัดการโดยองค์กรภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นที่ในการดำเนินการเป็นหลัก อันจะเห็นได้ จากการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับพื้นที่ที่มีหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการถึงแม้จะมีผู้แทนองค์กรภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วม แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์สำคัญมากนักอีกทั้งในขณะที่ปริมาณการค้าและการลงทุนของประเภทธุรกิจ หรือ ปริมาณ

การค้า การลงทุนของนักลงทุนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนดเอาไว้ อันเนื่องมาจาก ระบบโครงสร้างพื้นฐาน อันได้แก่ ที่ดินสำหรับใช้เป็นสถานที่ตั้งหรือโซนสำหรับพื้นที่การลงทุน ระบบหรือสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุน ระบบสาธารณูปโภค ยังอยู่ระหว่างการเวนคืนที่ดิน การให้สิทธิประโยชน์เพื่อดึงดูดนักลงทุนเดิมที่อยู่ในพื้นที่ไม่มีความแตกต่างทั้งก่อนและหลังการจัดตั้ง เขต พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการก่อสร้างต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติ รวมถึงการบูรณาการในการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังไม่ เกิดการประสานความร่วมมือกันในระดับพื้นที่

ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากยังมีข้อจำกัดหลายประการในพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในลักษณะ การบูรณาการระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อเป็นแก้ปัญหาข้อจำกัดทั้งในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการด่าน พรมแดนและการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดน การใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการ จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจะทำให้จังหวัดตาก สามารถจัดระเบียบการพัฒนาในพื้นที่และใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบต่าง ๆ ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่และการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-เมียนมาร์ และเชื่อมโยงไป ยัง เอเชียได้ในระยะยาวได้ (สิรินพรรณ สุขโยพจน์, 2560, น.5-6) จึงควรศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ กรณีศึกษาการบริหารจัดการจังหวัดตากของประเทศไทยในครั้งนี้

บทวิเคราะห์

แนวคิดในเรื่องการพัฒนาเมืองชายแดน ซึ่งเมืองชายแดนเป็นพื้นที่ที่มีมิติทางภูมิศาสตร์พิเศษและมีลักษณะเฉพาะพิเศษ โดยเฉพาะเรื่องความมั่นคงทางด้านการค้าและการลงทุน เนื่องจากเมืองชายแดนเป็นเขตรอยต่อระหว่างประเทศและสามารถ เชื่อมโยงกับเมืองต่าง ๆ ทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งเมืองชายแดนจึง มีลักษณะของพื้นที่ที่เฉพาะในการเป็นพหุ สังคม และยังเป็นพื้นที่ที่มีการดำเนินการทางเศรษฐกิจร่วมกันของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่มีจากความหลากหลายของพื้นที่ และมีโอกาสในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ (กนกวรรณ มะโนรมย์, 2552) อีกทั้งแอนดรูว วอลเกอร์ (Andrew Walker, 1999) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการควบคุมของรัฐในพื้นที่ชายแดนได้สนับสนุนให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างกันในพื้นที่ชายแดนอย่างใกล้ชิด ทั้งผู้คน สินค้า ขาวสาร และวัฒนธรรม ซึ่งกฎระเบียบเกี่ยวกับการข้ามพรมแดนเอื้อให้พื้นที่ ชายแดนมีความยืดหยุ่นและรวดเร็วใน การค้าที่เปิตรีบมากขึ้นในยุคสมัยใหม่ แต่การศึกษาของวอลเกอร์มีข้อค้นพบที่ตอบได้กับประเด็นที่ว่า การควบคุมของรัฐจะมี น้อยลงเรื่อยๆ เมื่อเศรษฐกิจมีความเป็นเสรีมากยิ่งขึ้น แต่ที่แท้จริงแล้วการขยายบทบาททางธุรกิจที่คึกคักในพื้นที่ชายแดนนั้นมา จาก การเอื้อของอำนาจรัฐผ่านการควบคุมของรูปแบบการค้าสมัยใหม่ (อาภาพร น่วมถนอม, 2562)

แนวความคิดเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones: SEZs) โดยมีความหมายและรูปแบบของเขตเศรษฐกิจ พิเศษ ซึ่งหมายถึงพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใดที่ได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นภายใต้กฎหมายและการบริหารกิจการในลักษณะเฉพาะ ภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนี้ จะมีการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะ รองรับการลงทุนจากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการเสนอสิทธิพิเศษต่าง ๆ มากมายเพื่อเป็นการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติเช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีการอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจการและบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ตั้งแต่ระบบขนส่ง ระบบ ไฟฟ้า ระบบ ประปา นอกจากนี้ยังจัดให้มีกิจการสนับสนุนและกิจการต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดให้มีระบบสาธารณูปโภค และ สาธารณูปการการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย และพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ดังกล่าวนั้นถือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมท้องถิ่นนั้นให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา, 2548, น.3.)

สำหรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในอดีตเป็นนโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ระดับมหภาคที่เน้นความได้เปรียบจากพื้นที่ใน 4 เรื่องหลัก ได้แก่ 1) ท่าเลที่ตั้งของพื้นที่ที่มีความได้เปรียบ 2) เรื่องต้นทุนในการนำเข้า-ส่งออกมีราคาที่ต่ำ 3) ราคาแรงงานราคาถูกจำนวนมาก และ 4) การจูงใจของรัฐในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันมีความต้องการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแบบ Inclusive โดยเป็นการดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจภายนอกเขตฯ และเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเมืองและสภาวะแวดล้อมภายนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากเขตเศรษฐกิจพิเศษมีผลกระทบโดยตรงต่อการย้ายถิ่นและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของประชากรเมือง ทำให้เกิดพื้นที่เมืองใหม่ หรือส่งผลให้เมืองที่เคยมีอยู่เดิมนั้น เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างทางกายภาพ และทางเศรษฐกิจ และในขณะเดียวกันเขตเศรษฐกิจพิเศษก็จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกของเมืองและสภาวะแวดล้อม โดยรอบ ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะการดำเนินการภายในเขตเศรษฐกิจดังเช่นในอดีตอีกต่อไป แต่จะรวมไปถึงการพัฒนาเมืองและสภาวะแวดล้อมภายนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อให้มีศักยภาพและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่เช่นนั้นเขตเศรษฐกิจพิเศษก็อาจไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่ยั่งยืน (Farole, 2011 and Kang, 2017) ทั้งนี้ จากแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 โดยคณะกรรมการนโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้กำหนดแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็น 2 ระยะ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อเข้ามาสู่ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศของไทย รวมทั้งวางเป้าหมายสำคัญให้เกิดการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ และเป็นการกระจายรายได้และความเจริญเข้าสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ตามแผนที่กำหนดไว้คณะกรรมการ กนพ. ดังกล่าวจึงได้วางยุทธศาสตร์ไว้ 4 ประการที่สำคัญ ได้แก่ 1) สนับสนุนพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ 2) สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน 3) สนับสนุน SMEs และการลงทุนต่อเนื่อง และ 4) จัดระเบียบพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการ กนพ. มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของอาเซียนที่ได้วางไว้ และคณะกรรมการ กนพ. ยังได้กำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษไว้สองระยะที่สำคัญ ระยะที่ 1 กำหนดไว้ใน 5 จังหวัด 6 พื้นที่ ตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา ระยะที่ 2 เป็นแผนในระยะยาวที่รัฐบาลได้วางไว้ โดยจะครอบคลุม 5 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี เชียงราย หนองคาย นครพนม และนครราชสีมา (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2557)

แนวทางการจัดการในพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก

สำหรับแนวทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ซึ่งมีการพัฒนาพื้นที่ให้สามารถรองรับการเป็นย่านการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานที่เพียงพอต่อความต้องการ ตลอดจนการส่งเสริมการค้าและการลงทุนหลักของพื้นที่ภายในจังหวัดตาก ซึ่งได้มีการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร (SWOT Analysis) จึงเป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยใดที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน ปัจจัยใดเป็นโอกาสหรืออุปสรรค ที่จะช่วยให้การกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำจุดแข็ง (Strength) ที่มีมาใช้ในการเกิดประโยชน์และหาวิธีการในการลดจุดอ่อน (Weakness) ให้น้อยลง อีกทั้งยังเป็นการประเมินอย่างรอบด้าน เพื่อทำให้ได้ทราบโอกาส (Opportunity) และภัยคุกคาม (Threat) ที่เผชิญอยู่ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด กล่าวคือ ก.) จุดแข็ง (Strengths) ได้แก่ 1) การมีปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการใช้เพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค และเพื่อขยายผลการพัฒนาด้านการส่งเสริมการประกอบการอุตสาหกรรมในอนาคต 2) มีศักยภาพในการพัฒนาการประกอบการอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานสูงและ มีฐานการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้นตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอแม่สอด 3) มีพื้นที่ชายแดนแม่สอดที่เป็นฐานการค้าชายแดน และการพัฒนาการประกอบการร่วมกันกับเมืองเมียวดี ต่อเนื่องไปยังย่างกุ้ง 4) มีแหล่งท่องเที่ยว (แม่สอด-แม่สะเรียง) ที่สามารถพัฒนาให้เป็นพื้นที่/เส้นทางด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ 5) มีแหล่งหินน้ำมันที่มีปริมาณมากเพียงพอต่อการนำมาพัฒนาเป็นแหล่งพลังงานทดแทน/เชื้อเพลิง และสร้างฐานการผลิตกระแสไฟฟ้า ข.) จุดอ่อน (Weaknesses) ได้แก่ 1) แหล่งรายได้หลักของประชากรส่วนใหญ่เป็นภาคการเกษตรที่สร้างมูลค่าต่ำ 2) สภาพภูมิประเทศของจังหวัดเป็นปัญหาต่อการให้บริการประชาชนในด้านต่าง ๆ ของภาครัฐ

และสร้างปัญหาด้าน ความยากลำบากตลอดจนต้นทุนค่าขนส่ง ในการนำผลผลิตในพื้นที่ออกสู่ตลาด 3) ลักษณะเส้นทางสายแม่สอด-ตาก ซึ่งเป็นเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ไม่เอื้ออำนวยต่อระบบการขนส่งด้วยรถยนต์ขนาดใหญ่ 4) การขาดระบบโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงระหว่างแม่สอด-เมียวดี- ย่างกุ้งที่มีคุณภาพ 5) การขาดการวางแผนการพัฒนาเมืองอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับภาพรวมของประเทศ ค.) โอกาส (Opportunities) ได้แก่ 1) การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนและการพัฒนาภาคบริการต่อเนื่อง โดยมีแนวนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ชัดเจนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด 2) เป็นฐานรองรับการย้ายฐานการลงทุนด้านอุตสาหกรรมประเภทใช้แรงงานสูง (พื้นที่ลงทุนใหม่) ตามนโยบายการปรับโครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาการประกอบการร่วมกัน (Co-Production Area) กับสหภาพเมียนมา 3) การสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน จากนโยบายของรัฐบาล ง.) อุปสรรค (Threats) ได้แก่ 1) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่และ ระหว่างพื้นที่ชายแดน แม่สอดกับเมียวดี ทำให้การพัฒนาเชิงพื้นที่ขาดความสมดุล 2) ความแตกต่างเชิงสถาบันฯ (กฎหมาย กฎระเบียบ) ระหว่าง 2 พื้นที่ ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันระหว่าง 2 ประเทศมีความซับซ้อน 3) ในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของจังหวัดส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์/ป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้ยากต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ (อรรถพล จิรวัฒน์ จรรยา, 2558, น.84-86) แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากพบว่า ปัญหาสำคัญของจังหวัดด้านความยากจน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการกระจายรายได้ ด้านการศึกษา ด้านการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และด้านความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นปัญหาสำคัญและเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยทันที เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน และยกระดับให้ประชากรอยู่สูงกว่าเส้นความยากจนของประเทศ ดังนี้

1. การดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

1.1 นโยบายการถือครองและจัดการที่ดินที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (ด้านกฎหมาย) กล่าวคือ จากนโยบายและคำสั่งการจัดหาที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าว เป็นการให้เพิกถอนที่ดินจากป่าสงวนแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร ที่ดินสาธารณะ และกฎหมายการผังเมืองกลายเป็นช้อยกเว้น โดยจัดหาที่ดินให้เป็นที่ดินราชพัสดุหรือให้แก่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อนำมาใช้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (ปวีศร เลิศธรรมเทวี และคณะ, 2560) ทั้ง ๆ ที่การใช้กลไกด้านกฎหมายได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นวงกว้าง ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำดังกล่าว จึงไม่น่าไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระยะยาว นอกจากนี้ กระบวนการทำงานในการกำหนดเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษยังไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนและไม่ได้ใส่ใจทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ (ศยามล ไกยูรวงศ์, 2558.)

1.2 นโยบายส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ กล่าวคือ ในปัจจุบัน เอกชนขอรับการส่งเสริมการลงทุนได้แล้ว โดย BOI ได้ออกมาตรการเสริมสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่องให้กลุ่มนักลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทย จะเห็นได้จากประกาศ กทท.ที่ 4/2557 เรื่องนโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่จัดสรรสิทธิประโยชน์ให้กิจการเป้าหมายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (ตารางที่ 1 ด้านล่าง) ซึ่งเป็นไปตามประกาศ กทท.ที่ 1-5/2558 โดยมาตรการเพิ่มเติม คือ ประกาศกิจการเป้าหมายในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มเติมอีก 10 ประเภท ตามประกาศ กทท. ที่ 17-21/2558 และประกาศ กทท. ที่ 1-4/2559 แต่สำหรับโครงการที่ไม่ได้รับการส่งเสริมจาก BOI ก็สามารถได้รับสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เช่น การลดอัตราภาษีเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ประกอบกิจการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มีการผ่อนปรนเงื่อนไขการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บน สิทธิประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) การจัดสินเชื่อเพื่อการลงทุน และการเข้าถึงแรงงานต่างด้าว ค่าจ้างขั้นต่ำ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

1.3 นโยบายด้านแรงงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ กล่าวคือ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558 เห็นชอบการจัดระบบการจ้างคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และ กัมพูชา ที่เข้ามาทำงานในลักษณะแบบไป-กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา 14 แห่ง พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 อีกทั้ง ร่างประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องกำหนดท้องที่ สัญชาติ ประเภทหรือลักษณะงาน ช่วงเวลาหรือฤดูกาล หรือเงื่อนไขที่คนต่างด้าวอาจขอรับใบอนุญาตทำงานได้รับความเห็นชอบ และอนุมัติจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านแรงงาน ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 พื้นที่เรียบร้อยแล้ว (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2560) เนื่องด้วยความต้องการคนต่างด้าวที่เพิ่มมากขึ้น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย เมื่อต้นปี พ.ศ. 2561ที่ผ่านมา จึงได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนด การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากจำนวนคนต่างด้าวที่ทำงานในไทยเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กราฟด้านล่างแสดงจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในราชอาณาจักรไทย สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางานมีการคาดการณ์ว่า ความต้องการแรงงานจำแนกตามจังหวัดภายใน 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) จะมีอัตราที่เพิ่มขึ้น (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน, 2561) จึงควรต้องมีการลดความต้องการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมือง การแต่งตั้งหน่วยงานที่ช่วยในกระบวนการจ้างงานแรงงานให้แก่กลุ่มทุน และการปรับปรุงบทลงโทษแรงงานต่างด้าวที่กระทำความผิด

1.4 นโยบายด้านสาธารณสุขในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ กล่าวคือ การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ นำมาซึ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน อุตสาหกรรม และการหลั่งไหลของแรงงานต่างด้าว ในขณะที่เดียวกันก็ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาสังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และปัญหาด้านสาธารณสุข เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ผู้ใช้บัตรผ่านแดนเพิ่มขึ้น และคนงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนมี 210,124 คน แต่คาดการณ์ว่าที่เข้ามาทำงานจริงมีถึง 615,031 คน ส่งผลต่อปริมาณผู้รับบริการด้านสาธารณสุขที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต อีกทั้งยังมีการคาดการณ์ว่าโรคที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในจังหวัดเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีทั้งโรคติดต่อ โรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม โรคที่เกิดจากวิถีชีวิตอันเนื่องมาจากความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม การบาดเจ็บทางยานพาหนะบนถนน โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมไปถึงปัญหาสุขภาพจิต (มูลนิธิวิจัยพัฒนาสาธารณสุขไทย, 2559) หากเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเต็มรูปแบบอาจส่งผลกระทบต่อภาระงานของกำลังคนด้านสุขภาพในอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมแผนการรองรับปัญหาด้านกำลังคนในจังหวัดในส่วนของการสาธารณสุขในจังหวัดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้น พบว่ามีด้านสาธารณสุขทั้งหมด 41 แห่ง จำแนกเป็น 2 ด้านใหญ่ๆ คือ ด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ และด้านอาหารและยา อีกทั้งกระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุข เพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2560-2564 สำหรับเป็นกรอบในการวางแผนไปสู่การปฏิบัติบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุขในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อนำไปสู่การมีสุขภาพดีของประชาชนอย่างทั่วถึง (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559)

2. การบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ในปัจจุบันอำนาจหน้าที่ขององค์กรในการบริหารของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตกไม่เอื้ออำนวยต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากยังเป็นองค์กรที่ยึดระบบราชการในการให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายกำกับดูแล และรวมถึงการทำหน้าที่เป็นประธานการประชุมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตก ถึงแม้ว่าได้กำหนดเจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานมาประจำศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ เพื่ออำนวยความสะดวก แต่เป็นเพียงการทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรับคำร้อง/รับเรื่องเพื่อพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ในการกิจทางราชการเท่านั้นโดยผู้ว่าราชการจังหวัดตกในฐานะผู้ได้รับมอบหมายให้อำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตก ก็ไม่สามารถดำเนินการใช้อำนาจหรือดุลยพินิจในการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ได้ทั้งระบบแต่อย่างใด หากเพียงแต่ทำหน้าที่เป็นเพียงหน่วยของรัฐในการรับคำร้อง

และส่งผลให้หน่วยงานระดับกรม กระทรวงผู้มีอำนาจบังคับใช้ตามกฎหมายแต่ละฉบับเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ อนุญาตตามลำดับ และสรุปจากการลงสำรวจพื้นที่ พบว่า การบริหารจัดการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เป็นลักษณะการทำงานตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานกระทรวง ทบวง กรมเดิม ซึ่งผู้ศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า การบริหารจัดการลักษณะดังกล่าวอาจไม่เหมาะสม หรือเอื้อต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้ได้ผลงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลกำหนดไว้ เนื่องจากรูปแบบการบริหารงานของระบบราชการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตก เป็นไปในลักษณะที่กำหนดให้หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งการกระทำลักษณะดังกล่าวไม่สามารถขับเคลื่อนได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. ด้านความเหลื่อมล้ำในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษต่อพื้นที่ชุมชน

ประชาชนในพื้นที่ชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทั้งรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ แนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ หน่วยงานรับผิดชอบ การใช้พื้นที่ และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลจึงควรมีแนวทางในการแก้ปัญหา กล่าวคือ การประชาสัมพันธ์โดยสร้างความเข้าใจให้ความรู้ เกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษให้แก่คนในพื้นที่ชุมชนว่ามีข้อดีแก่คนในพื้นที่ชุมชน ผลกระทบในทางสังคม และประโยชน์ที่จะได้รับซึ่งรัฐบาลได้กำหนด พื้นที่ของแม่สอดเป็นต้นแบบของประเทศให้เป็นโมเดลของพื้นที่ต่าง ๆ ที่จะยกฐานะเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพราะฉะนั้นในฐานะที่เป็นคนในพื้นที่ จำเป็นต้องปรับตัวด้วย อย่างไรก็ดีตาม ปัญหาอุปสรรคจากผลกระทบของการพัฒนา มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ดังเห็นได้จากตัวอำเภอแม่สอดซึ่งเป็น สังคมกึ่งเมืองน่าจะปรับตัวตามกระแสการพัฒนาได้ไม่ยาก แต่ที่อุปสรรคที่สำคัญของความเหลื่อมล้ำในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ คือสังคมชนบทรอบนอกที่ยังไม่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนา และผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ได้ส่วนความเหลื่อมล้ำด้านการบริหารจัดการน้ำ เนื่องจากในพื้นที่อำเภอแม่สอดไม่มีแหล่งน้ำ ขนาดใหญ่ที่สามารถนำน้ำมาใช้อุปโภคบริโภคได้การพึ่งแหล่งน้ำจากแม่น้ำเมยแหล่งเดียว ทำให้ในช่วงฤดูร้อนมีภาวะขาดแคลนน้ำ ยิ่งกว่านั้นหากมีโรงงานมารวมใช้น้ำด้วย อาจทำให้มีปัญหาเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการกำจัด ขยะมูลฝอยทั้งจากบ้านเรือน จากโรงงานอุตสาหกรรม อาคารพาณิชย์ ตึก คอนโดมิเนียมต่าง ๆ ที่วางแผนสร้างขึ้นในพื้นที่ จึงเป็นประเด็นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องพิจารณาเตรียมการรับมือ อีกทั้งในเรื่อง สภาวะอากาศที่ได้รับผลกระทบจากการปล่อยควันพิษหรือเสียง เครื่องจักรของโรงงานจะมีแนวทางการบริหารจัดการหรือแนวทางในการ แก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนในระยะยาวต่อไป ส่วนปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะ เนื่องจากมีกลุ่มนายทุนต่าง ๆ มากมายเข้ามาลงทุนในการสร้างอาคารบ้านเรือน อาคารพาณิชย์ คอนโดมิเนียม และโรงงานต่าง ๆ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้มีขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นด้วย เช่นกันเมื่อเทียบกับก่อนมีสิ่งก่อสร้างเหล่านี้และยังไม่มีประชาชนเข้ามา อาศัยอยู่จำนวนมากอย่างปัจจุบัน ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามา บริหารจัดการขยะตามบ้านเรือนต่าง ๆ มากอยู่แล้ว แต่เมื่อมีสิ่งก่อสร้างและ ประชาชนเข้ามาอาศัยเพิ่มขึ้น ดังนั้นหน่วยงานกลางหรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว ควรมีมาตรการและเข้ามาช่วยดูแลปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะด้วย อีกทั้งในส่วนปัญหาด้านแรงงานในกลุ่มของประชากรที่เป็นวัยรุ่นหรือวัยทำงานที่มีแนวโน้มจะละทิ้งอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษซึ่งประกอบอาชีพ เกษตรกรรมแล้วหันมาประกอบอาชีพรับจ้างหรือรับราชการแทนจึงมีผล ทำให้กลุ่มของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นลดน้อยลง และทางด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมจากเดิมนั้นในชุมชนเป็นไป แบบพึ่งพาอาศัยกัน แต่เมื่อสภาพแวดล้อมของชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบสังคมกึ่งเมืองทำให้ประชาชนในชุมชนนั้นต่างต้องดิ้นรนในการ ทำมาหากิน ประชาชนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการเอื้อเฟื้อกันเช่นเดิม คนในพื้นที่ชุมชนต่างขายที่ดินของตนแล้วย้ายที่อยู่ไปอยู่ที่อื่น ทำให้ปัจจุบันประชาชนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนนั้นเป็นคนต่างถิ่นเป็นส่วนใหญ่

บทสรุป

จากการศึกษา พบว่า แนวความคิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง โดยหากพิจารณาแล้วสามารถประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้นั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนจากทั้งทางภาครัฐเป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์

ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจน การดำเนินการโดยการออกมาตรการในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในหลายรูปแบบเพื่อเป็นการสนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตั้งแต่การออกกฎหมายเฉพาะหรือการจัดตั้งองค์กรกลางขึ้นมารับรองการดำเนินการเกี่ยวกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นการโดยเฉพาะ ตลอดจนการสนับสนุนทั้งด้านการวิจัยและพัฒนาที่ส่งผลต่อความเจริญของพื้นที่โดยรอบ สำหรับการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากพบว่ามีปัญหา ประการแรก ปัญหาการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากของการได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเป็นการผลักดันให้เกิดเขตเศรษฐกิจขึ้นโดยเร็ว ส่งผลกระทบให้ประชาชนในพื้นที่ต้องสูญเสียที่ดินอยู่อาศัยและทำกินอย่างไม่เป็นธรรม มีผลต่อการยกเว้นกฎหมาย เพื่อความสะดวก และจัดอุปสรรค สำหรับการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ การขาดมาตรการชดเชยเยียวยาทำให้มีการสูญเสียรายได้ และโอกาสทางเศรษฐกิจ ผู้ได้รับผลกระทบจึงเป็นผู้บุกรุกที่ดินของรัฐไม่มีสิทธิเรียกร้อง รวมถึงการไม่เปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประการสอง ปัญหาการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ยังขาดเสถียรภาพและมีข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ในด้านการจัดการ อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีอำนาจ งบประมาณหรือบุคลากรเพียงพอต่อการดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลมาจากข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ได้มีการจัดทำขึ้น ซึ่งไม่เป็นการเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการ และเป็นอุปสรรคต่อพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากและพื้นที่ชุมชน ในการพัฒนาและการเจริญเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การลงทุนและการค้าขายตามเขตชายแดน ประการสาม ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากต่อพื้นที่ชุมชน โดยการหลั่งไหลของแรงงานข้ามชาติเข้ามาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากที่มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะมีตัวเลขคนข้ามชาติที่เข้าประเทศเกินกว่าที่ได้มีการลงทะเบียนไว้ ทำให้ไม่ครอบคลุมด้านการบริการ ก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ความเป็นเมืองที่มีการขยายตัวมากขึ้น มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกินศักยภาพของระบบนิเวศและระบบสุขภาพที่รองรับ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ตามมาเป็นลำดับ

ดังนั้น จากการศึกษาบทความวิชาการนี้ ได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงองค์การกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยปัจจุบันประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นหน่วยงานกำหนดแนวนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับ SEZs หรือ Thailand's Board of Investment กระทรวงอุตสาหกรรม หรือกระทรวงการคลัง เป็นต้น โดยที่กรอบยุทธศาสตร์ของอาเซียนกำหนดให้สมาชิกต้องกำหนดบทบาทขององค์การภาครัฐให้มีความชัดเจน อาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยยังขาดองค์การกำกับดูแลหรือตรวจตราการดำเนินการ (Monitoring) ที่ชัดเจน รวมถึงหน่วยงานที่ตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินการ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก คณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้การช่วยเหลือ จนเสร็จสมบูรณ์ ตลอดจน รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทุกท่าน และนักวิชาการผู้มีความรู้ที่เกี่ยวข้องในเนื้อหา สารของการเขียนบทความวิชาการในครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ มะโนรัมย์. (2552) พัฒนาการและการขยายตัวของเมืองชายแดน: กรณีศึกษาเมืองโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี.

อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

กรมการจัดหางาน สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2561). สถานการณ์แรงงานต่างด้าว. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2561, จาก

<https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/>.

ปวีตร เลิศธรรมเทวี และคณะ. (2560). การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวทางของอาเซียน. สำนักงานเลขาธิการสภา

ผู้แทนราษฎร.

- มูลนิธิพัฒนาสาธารณสุขไทย. (2559). ปัญหาสาธารณสุขเขตเศรษฐกิจพิเศษ. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2563, จาก <https://www.hfocus.org/content/2016/11/13367>
- ศยามล ไกยูรวงศ์. (2558). การผังเมืองกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ. สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2563, จาก https://data.opendevlopmentmekong.net/th/library_record/urban-planning-and-special-economic-zone-
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2560). ความท้าทายเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2563, จาก <https://ref.codi.or.th/attachments/article/15781/20171018-EC-Challenges-.pdf>
- สิรินพรรณ สุขไยพันธ์. (2560). ต้นแบบการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2557). รายงานประจำปี 2557 Annual Report 2014. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2563, จาก <https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spm-thaigov/DRAWER004/GENERAL/DATA0000/00000748.PDF>
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2548). รายงานของคณะกรรมการสิทธิการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรม วุฒิสภา “ร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ”. กรุงเทพฯ
- อัฐพล จิรวัดน์จรรยา. (2558). เขตเศรษฐกิจพิเศษ. เพาเวอร์พอยต์ประกอบการบรรยาย จำนวน 190 สไลด์. งาน “Thailand Industry Expo 2015”. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- อาภาพร น่วมถนอม. (2562). การบริหารจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน: เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว. *วารสารการวิจัยการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*. 11(1), 209-230.
- Farole, T. (2011). *Special Economic Zone: What Have We Learned?*. Washington, DC: World Bank.
- Kang Jong Woo. (2017). *Special economic zones should serve the purpose of smart Urbanization*. Marketing It Magazine.